

VIRON MAAOLOJEN JÄRJES- TÄMINEN.

Valvojalle kirjoittanut

G. E. LUIGA.

Ylipainos Valvojasta N:o 3—4 v. 1920.

ESTICA

A. 2966.

4A

43761

Est-A

VIRON MAAOLOJEN JÄRJESTÄMINEN.

Valvojalle kirjoittanut

G. E. LUIGA.

31029

Aikaisempi tilanne.

Viron perustavan kokouksen päätös, että kaikki aatelililat ovat pakkoluovutustietä jaettavat pientiloiksi ja annettavat tilattomille viljeltäviksi, on herättänyt huomiota Viron rajojen ulkopuolellakin ja usein on sitä koetettu leimata bolshevistiseksi väkivallanteoksi, joskin verettömäksi. Mutta sen, joka ottaa vaivakseen tutustua lähemmin Viron maaolojen kehittymishistoriaan (mikä on hyvin vaikeata, koska aineisto on yksipuolista ja tarkoituksellista), joka ottaa huomioon ne olot, joiden vaikutuksesta maareformiin ryhdyttiin, sen täytyy tunnustaa, että tämä on ainoa luonnollinen päätös, johon Viron maaolojen järjestelyn tuli joutua, ja ettei sitä johtanut siihen virolaisten radikaalisuus vaan suurtalallisten, saksalaisen aatelin taantumus, joka teki kaikki tarpeelliset parannukset oikeaan aikaan mahdottomiksi ja ikäänkuin ehdoin tahdoin manasi esille vallankumouksen.

Oikeuden mukainen maaolojen järjestely puuttui Virosta yleensä kokonaan.

Viron agraarioloissa huomasi kansan suuri enemmistö väryden; noin 95 % kansasta ei voinut niitä ollenkaan pitää laillisina. Tämä ei ollut kansallisten kiihoittajain työn hedelmää, kuten balttilaisen aatelin taholta koetetaan selittää, vaan Viron kansa on yleensä polvesta polveen ollut tällä kannalla. Maan ritaristokin tiesi hyvin, että kansa näin ajattelee. Jo v. 1764, kauan ennen Viron kansallisen heräämisajan alkua, kun Aiskrauksenin (Ascheradenin) kartanon omistaja parooni Schoultz, koettaessaan parantaa talonpoikiensa toimeentuloa, julkaisi yksityisesti niitä varten »talonpoikaisoikeuden», närkästytti tämä siihen määrin muita aatelismiehiä, että parooni Schoultz oli pakotettu eroamaan maaneuvoksen virasta. Tätä leppymätöntä kantaa perusteltiin

koko ritariston nimessä pöytäkirjalausunnolla, jossa sanotaan, että paikallinen talonpoika pitää aatelisherraa hänen omaisuutensa ryöstäjänä (usurpaattorina) ja vihaa tätä lakkaamatta. Samanlaisia todistuksia voidaan löytää ritaristojen papereista aikaisemmiltakin ajoilta. Tämä kanta perustui siihen tapaan, jolla aatelistilat Itämerenmaissa perustettiin. Kun saksalaiset ristiretkeläiset lähetyssaarnaajineen saapuivat Itämerenmaiden kansoja käännättämään, annettiin väestölle lupaus, että heidän omaisuutensa, peltonsa, karjansa ja mehiläispuunsa jäävät koskematta. Virolaiset olivat siihen aikaan, kuten lukuisat historialliset todistukset osoittavat, samalla kultuuritasolla kuin Skandinavian kansat. Eläen maanviljelyksestä, karjanhoidosta, kalastuksesta ja merenkulusta he olivat taloudellisesti hyvinvoipaa kansaa, niin että valloittajat aina saivat suuren sotasaaliin, kuten Henrik Lättiläisen kronikassa kerrotaan. Käännytettävien aseman turvaamiseksi Saksan keisari Friedrich II antoi v. 1238 erityisen suojeluskirjan, jolla hän ottaa kaikki kastettavat yleensä ja jokaisen erikseen koko omaisuuksineen omaan ja valtakunnalliseen suojelukseseen ja vakuuttaa heille vapauden ja kaikki oikeudet i k u i s i k s i a j o i k s i.

Samanlaiset vakuutukset annettiin paavienkin taholta.

Mutta jo ensimmäisinä vuosina rupesi paaville ja keisarille saapumaan lukuisia valituksia, että maan väestöltä oli ryöstetty peltoja ja niittyjä, karjaa ja mehiläispuita. Ei keisari eikä paavi kyennyt hankkimaan käskyilleen Baltiassa arvonantoa. Ritarikunnan omavaltaiset jäsenet karkoittivat maan asukkaat heidän viljelemiltään pelloilta erämaihin, anastivat heidän maansa, ryöstivät heidän karjansa ja muun omaisuutensa sekä pakottivat asukkaat rakentamaan heille linnoja ja viljelemään heidän peltojaan.

Tällä tavalla syntyivät baltilaiset suurtilat. Ne eivät syntyneet vapaalle, käyttämättömälle alueelle, jota siihen aikaan oli paljon, eikä niillä työskennelty vapaalla työväellä, vaan ne syntyivät maan asukkailta väkivalloin otetulle alueelle, jolla työpakko pian kehittyi orjuudeksi ja maan väestö pian laskettiin sieluineen ruumiineen suurtilallisten omaisuudeksi.

Ettei tämä tapahtunut senaikuisen oikeuskäsitteen mukaan, osoittavat Saksan keisarin ja Rooman paavin juhlalliset vakuutukset sekä sekin seikka, että ruotsalaiset, jotka samaan aikaan toivat kristinuskon Suomeen, menettelivät kokonaan toisella tavalla. Täällä ei tapahtunut maiden anastamista eikä orjuuttamista, vaikka ruotsalaisia siirtyi Suomeen enemmän kuin saksalaisia Viroon, niin että heidän olisi ollut helpompaa näin menetellä.

Baltilaiset kristinuskon tuojat menettelivät sillä tavalla, että, maan

v. 1561 jouduttua Puolan yliherruuden alle, kuningas Stefan sanoi olevansa sitä mieltä, ettei koko maailmassa, ei pakanain eikä raakalaistenkaan keskuudessa sorreta niin säälimättömästi talonpoikaisväestöä kuin Liivinmaalla. Ja kun aateli ei tahtonut luopua tästä riistämistäjärjestelmästä, pitäen sitä etuoikeutenaan, kuningas julisti kaikki etuoikeudet mitättömiksi. Mutta käytännössä ei Puolan kuningas kyennyt parantamaan talonpoikaisväestön tilaa. Stefan kuoli äkkiä ja Liivinmaa joutui ritarikunnan vaikutuksesta Ruotsin alle, jolloin taaskin toivottiin, ettei hallitus koskisi aatelin etuoikeuksiin. Mutta Ruotsille, jossa maaorjuus oli tuntematon, olivat Viron olot vieläkin sietämättömämpiä, josta syystä ryhdyttiin niiden parantamiseen. Tässä tarkoituksessa julkaistiin määräys, ettei talonpoikien hallussa olevasta maasta saa enää mitään anastaa ja ettei talonpojille saa määrätä veroja ja maksuja yli säädetyn määrän. Samalla otettiin aatelin omistusoikeudet tarkastettaviksi, jolloin ilmeni, että suurin osa heistä piti maatiloja hallussaan omavaltaisesti, ilman mitään oikeutta. Kun sitten Ruotsin hallitus rupesi toteuttamaan talonpoikaisväestön suojelulakia ja palautti valtion suurtilat kruunulle (kaikesta Liivinmaan maasta, jota oli 6236 auranalaa, 5215 auranalaa eli enemmän kuin 5/6), menetti Ruotsi kavaltajain myötävaikutuksella Itämerenmaat, jotka joutuivat Venäjälle.

Vaikka Venäjällä siihen aikaan oli vallalla maaorjuus kaikessa ankaruudessaan, oli Venäjänkin hallitsijain mielestä talonpoikien tila Baltiassa huonompi kuin muualla valtakunnassa. Ruotsin vallan aikuisesta talonpoikien suojelusta ei aateli välittänyt enää ollenkaan; talonpoikien rasituksia lisättiin yhtä mittaa, niin että syntyi lakkaamattomia levottomuuksia ja kapinoita. V. 1784 ilmoitti Baltian kenraalikuvernööri keisarinnalle, että »kapina on koko läänissä niin yleinen, etten tiedä ainoatakaan suurtilaa, jolla ei sitä olisi.»

Kapinat tukahdutettiin sotaväen avulla verisesti, mutta usein eivät voineet venäläiset sotapäälliköt, verratessaan toisiinsa maaorjuutta Venäjällä ja Itämerenmaakunnissa, olla ilmaisematta myötätuntoaan Baltian talonpoikaisväestölle. Kuuluisassa »Pyhäjärven sodassa» esimerkiksi, jossa jokaisen syytetyn talonpojan (näitä oli 250 miestä), piti saada 500 lyöntiä raippoja, kielsi päällikkö sotamiehiä lyömästä kovasti, koska nämä ihmiset eivät ole mitään pahaa tehneet. Ja kun pieksämisen jälkeen aatelisherrat kutsuivat päällikön kartanoon päivällisille, ei tämä mennyt ja kielsi sotamiehiäkin ottamasta mitään herrasväeltä, koska kaikki tämä on syyttömän veren tahrata.

Tällaiset tiedot pakottivat Venäjän hallituksen ryhtymään Baltian talonpoikaisväestön tilan parantamiseen. V. 1804 julkaistiin laki, joka

saattoi uudelleen voimaan Ruotsin aikuisen suojeluksen. Tässä laissa määrättiin m. m., että talonpoikien hallussa olevan maan tulisi jäädä talonpoikien ja heidän perillistensä hallittavaksi ilman poisotto-oikeutta ikuisiksi ajoiksi (soll im unentziehbaren Besitz des Bauern und seiner Erben verbleiben).

Baltilais-saksalaiset historiankirjoittajat kehuvat, että aateli on muka o m a s t a h y v ä s t ä t a h d o s t a n vapauttanut talonpoikaisväestön. Tämä on aivan nurinkurinen väite. Oli tosin pari aatelismiestä, jotka vapauttamista vaativat, mutta nämä olivat muiden vihamia ja vainoamia. Aatelin suuri enemmistö taisteli viimeiseen mahdollisuuteen asti valtansa rajoitusyrityksiä vastaan, mutta huomattessaan, että hallitus joka tapauksessa saattaa uudistuksen voimaan, laati ritaristo ehdotuksen, jonka mukaan talonpoika vapautettiin vain henkilökohtaisesti; irtaimisto ja kiinteimistö, karja ja maa, mikä oli vahvistettu talonpojalle ja hänen jälkeläisilleen ikuisesti hallittavaksi, otettiin häneltä pois. Ja tällainen laki tulikin vahvistetuksi. Talonpoika oli nimellisesti vapaa, mutta alastomana. Hänellä ei ollut enää elämisoikeutta rakentamassaan pirtissä, hän ei saanut enää lypsää kasvattamaansa lehmää, valjastaa hevostaan; hänen oli poistuttava perheineen talostaan, paljain käsin, mutta ulkopuolelle kartanonherransa alueen rajoja ei hän luvatta saanut mennä. Häntä sanottiin vapaaksi, mutta hänellä ei ollut senkään vertaa liikkumisoikeutta, että olisi voinut mennä muualle työansioon. Hänen tähänastiset ansaitsemisvälineensä olivat julistetut aatelisherran omaisuudeksi, joten hän oli täydellisesti tämän mielivallan alaisena ja pakotettuna tekemään kaikki, mitä tämä vaati, ellei hän tahtonut kuolla nälkään.

Saksalaisetkin historian kirjoittajat myöntävät, että talonpoikien tila muuttui tämän jälkeen vielä pahemmaksi kuin se ennen oli ollut.

Suurtilalliset rupesivat sitten laajentamaan tiluksiaan ja perustamaan uusia, jolloin suuret väkirikkaat kylät hävitettiin ja asukkaat vaimoineen lapsineen hädettiin taivasalle. Maasta poistuminen oli kielletty, mutta salaa pyrkivät kodittomiksi jääneet ihmiset syrjäiteitä ja öiseen aikaan yli rajan hakeakseen itselleen uutta kotipaikkaa. Myöhemmin lakkautettiin maasta siirtymisen kielto ja nykyään on ulkopuolella Viroa neljättä sataa virolaista siirtolaa — kaupunkeja lukuunottamatta —, joissa yhteensä on enemmän kuin 200,000 asukasta.

1840-luvulla kehittyi tämä kylien hävittäminen ja väestön häätäminen hallituksen mielestä jo vaaralliseksi, sillä useat suurtilalliset hävittivät k a i k k i talonpoikaistalot alueeltaan ja liittivät kokonaisten kuntien maat tiluksiinsa. Siitä syystä aiottiin saattaa uudelleen voimaan määräys, jonka mukaan suurtilallisia kiellettiin ottamasta haltuunsa talon-

poikaismaita. Mutta ritaristot saivat aikaan sen, että entisen lisäksi kuitenkin vielä otettiin kuudes osa talonpoikaismaista suurtilallisille muka »työväen elatukseksi». Nämä n. s. quote- eli kuudennesmaat liitettiin enimmäkseen kaikkialla suurtiloihin, jolloin taas hävitettiin paljon kyllä ja häädettiin kymmeniä tuhansia ihmisiä.

Kuinka suuressa määrin v. 1800—1900 anastettiin talonpoikaismaita huomaa siitä, että vuosisadan alussa oli ollut talonpoikaismaan jokaista 200 hehtaaria kohti 22 ha suurtilallisten maata. 1840-luvulla oli moision- ja talonpoikaismaan suhde 2:3, mutta vuosisadan lopulla 2:1. Moision- maa oli 11 %:sta kasvanut 200 %:iin, talonpoikaismaa vähentynyt.

Osto- ja arentitilat.

Viime vuosisadan loppupuolella rupesivat talonpojat ostamaan maa tilojaan omaisuudekseen ja vuosisadan loppuun mennessä olivat he ostaneet yhteensä lähes 1,000,000 ha, josta suuri osa tosin oli vielä maksa matta. Moisioiden hallussa oli vielä 2 ½ miljoonaa hehtaaria. Ostetuista tiloista on maksettu aatelisherroille 60 miljoonaa ruplaa eli uhrattu 142 miljoonaa työpäivää. Arentitilalliset ovat v. 1897—99 maksaneet maan- vuokraa 10 ½ miljoonaa ruplaa vuosittain eli uhranneet 22 miljoonaa työpäivää.

Tilaton väestö.

Ritariston tietojen mukaan on Virossa noin 27,000 talonpoikaistaloa. Mutta kun perilliset usein ovat jakaneet taloja, on niiden lukumäärä suurempi. Jos otaksuu olevan 40,000 talonpoikaistilaa ja jokaisella tilalla 8-henkisen perheen, jää (1916 v:n väenlaskun mukaan) kuitenkin vielä 544,000 henkeä, joiden muun työansion puutteessa on elettävä maasta, mutta joilla maata ei ole. Näillä ihmisillä ei ole hartaampaa toivoa kuin saada palanen maata, jolle voisi rakentaa kodin, ettei tarvitsisi maata kiittää. Mutta tätä toivomusta oli mahdoton täyttää, sillä maa oli aatelis- herrojen hallussa.

Moisioiden suuruus.

Viron moisiot eli suurtilat ovat sangen isoja, usein suurempia kuin muutamat Länsi-Europan ruhtinaskunnat. Jotkut ovat alaltaan yli 40,000 hehtaarin. Muutamien henkilöiden ja sukujen hallussa on tällaisia tiloja kymmenittäin, esim. Stackelbergeillä 44, Ungern-Sternbergeillä 33, Maydelleilla 26 j. n. e. Hra Rudolf von Liphardtilla on 10 suurtilaa. Koko Viron valtion suurtilat ovat noin 200 perheen hallussa.

Moisioiden suuruudesta ja niiden keskittymisestä harvojen omistajien haltuun on ollut seurauksena suuri siirtolaisuus, kuten jo mainittu, sekä harva asutus maassa. V:n 1897 väenlaskun mukaan oli Virossa maalaisväestöä vain 17 ½ henkeä neliökilometriä kohti. Kolmantena seurauksena on ollut, että suuret alat moisioiden maista ovat pysyneet viljelemättöminä. Kuinka paljon enemmän Viroom mahtuisi asukkaita, jos maaolot olisivat toisella tavalla järjestetyt, sen osoittivat balttilaiset ritaristot v. 1918, jolloin ne suunnittelivat 2 ½ miljoonan saksalaisen siirtolaisen kutsumista Viroom ja Lätinmaalle.

Uudistusyritykset.

Kuten jo ylempänä osoitettiin, ei maaolojen kehitys Baltiassa tapahtunut ensi alussa minkäänlaisten oikeudellisten periaatteiden eikä varman ohjelman mukaan, vaan ratkaisijana oli valta. Voittajat koettivat hankkia itselleen valloitetussa maassa niin paljon saalista kuin kukin vaan ehti, välittämättä ollenkaan maan väestön mielipiteestä tahi vastaisesta kohtalosta. Ei välitetty myöskään hengellisen eikä maallisen esivallan käskyistä eikä kielloista, ei piitattu voimassa olevasta laista, jos se tarkoitti asukkaiden suojelemista voittajien mielivallalta. Paavi ja keisari olivat kaukana eivätkä voineet tottelemattomille mitään. Sitä paitsi vaihtoivat maan mahtavat valtakunnallista yliherruutta niin pian kuin vaihto näytti heistä edulliselta: Saksan valtakunnan yhteydestä Puolan, sitten Ruotsin ja vihdoin Venäjän yhteyteen, ja nyt v. 1918 aikoiivat he samanlaista kavallusmenetelmää käyttäen balttilaisena herttuakuntana liittyä taas Saksaan. Jokaisessa tällaisessa yliherruuden vaihdossa vaativat ritaristot uudelta hallitsijalta vakuutuksen heidän omavaltaisesti ja väkivalloin anastamilleen oikeuksille. Aina he eivät tässä onnistuneet. Täten ei saavuttanut kuninkaallista vahvistusta maaorjuuslaki, jonka ritaristo v. 1650 oli laatinut, mutta käytännössä saatettiin tämä laki voimaan ja pysyikin voimassa ilman vahvistusta. Kansan silmissä eivät kuitenkaan saavuttaneet lainpyhyyttä nekään aatelin etuoikeudet, jotka hallitsija oli vahvistanut. Kuten kuninkaallinen käsky ei voi muuttaa päivää yöksi eikä pimeyttä valoksi, ei se voinut v ä ä r r y t t ä kansan tietoisuudessa muuttaa o i k e u d e k s i. Siksi tuntuivat kaikki ne määräykset, joiden tuli jälkeinpäin pyhittää maan väkivaltaiset anastukset kansalta, kansan mielestä huutavalta vääryydeltä, jumalallisten ja inhimillisten lakien loukkaamiselta, eivätkä ole 700 vuoden kuluessa levottomuudet tämän takia koskaan lakanneet.

Muutamit ihmisystävälliset kartanonherrat, etupäässä sellaiset, jotka ulkomailla opiskellessaan olivat omaksuneet vapaamman katsanto-

kannan, kuten parooni Schoultz, Fölkersahm, Sievers y. m., ovat selvästi käsittäneet balttilaisten olojen luonnottomuuden ja vaatineet parannusta, mutta ovat joutuneet samanlaisen kohtalon alaisiksi kuin muinaiset Israelin profeetat: elinaikanaan heitä vainottiin, mutta kuolemansa jälkeen koristettiin heidän hautakumpujaan. Balttilais-saksalaiset mainitsevat nykyään näitä miehiä esimerkkinä, kuinka hyväntahtoisia balttilaiset moisionherrat ovat olleet Viron talonpoikaisväestöä kohtaan, mutta siihen aikaan vastusti ritariston suuri enemmistö uudistuksia ja osoitti niiden vaatijoille mitä suurinta vihamielisyyttä. Aiottiinhan parooni Schoultz heittää Riassa maapäivätalon ikkunasta ulos kadulle, koska hän rohkeni julkisesti puolustaa talonpoikaisväestöä. Hänen oli erottava maaneuvoksen virasta, kuten myöhemmin Fölkersahminkin. Kun ritaristo hallituksen hellittämättömästä vaatimuksesta sittenkin oli pakotettu ryhtymään joihinkuihin uudistuksiin, osasi se tehdä sen sillä tavalla, että niistä oli aatelille uutta etua, talonpojille uusia rasituksia. Kuten jo mainittu, tapahtui näin talonpoikien vapautuksessa, jolloin talonpojat menettivät omistusoikeutensa maahan, sekä 30 vuotta myöhemmin, jolloin talonpojat menettivät maastaan vielä kuudenneksen.

Kaikki yleiset maksut ja rasitukset olivat talonpoikaismaan kannettavina; moisiodien maat olivat maksuvapaita. Maanteiden teko, kyytihevosten antaminen, kunnallishallitusten ja oikeuslaitoksen, alkeiskoulujen ja vaivaishoidon kustannukset olivat yksinomaan talonpoikien kannettavina, vaikka nämä laitokset olivat moisiodien palvelusväkeäkin varten. Kuinka kohtuuttomalla tavalla rasitukset siirrettiin talonpoikien niskoille niissäkin tapauksissa, joissa moisiot olivat velvoitetut olemaan mukana maksujen suorituksessa, siitä yksi esimerkki. Kirkkojen hallinto ja pappien vaali oli kartanonherrojen etuoikeutena, koska he muka olivat olleet kirkkojen perustajia ja kustantajia. Mutta entisen Liivinmaan ritariston tilinteon mukaan antoi 2,673,581 desjatinan suuruinen moisiodien maa papiston ylläpidoksi vuodessa viljaa 35,368 ruplan arvosta, 1,122,201 desjatinan suuruinen talonpoikaismaa 91,727 ruplan arvosta. Suurien velvoitusten rinnalla oli talonpojalla hyvin vähän oikeuksia. Täydelliseksi omaisuudeksi ostetun talonpoikaistilan omistajallakaan ei ollut oikeutta metsästykseseen eikä kalastukseen omalla maatilallaan, mutta aatelisherra voi metsästäessä ratsastaa joukkoineen yli hänen viljapellojensakin. Talonpojalla ei ollut oikeutta rakentaa tilalleen myllyä eikä perustaa kauppapuotia. Arentitilallisten maanvuokraa voitiin korottaa rajattomasti. Usein oli suurella säästäväisyydellä kasvatettu hyvä härkä tahi hevonen aiheena maanvuokran korottamiseen, koska tällainen hyvä eläin todisti pohatoitumista.

Maan hallinto oli kokonaan aatelin hallussa. Ritaristo määräsi yleiset maksut, niiden kantamisen ja käyttämisen; talonpojilla ei ollut tässä asiassa muuta tekemistä kuin maksun suorittaminen. Tilintekoa rahojen käyttämisestä eivät he saaneet nähdä. Hallituksen yritykset järjestää paikallinen itsehallinto Baltiassa Venäjän semstvolaitoksen mukaan raukesivat aina ritariston vastarinnan takia ja pääperusteena oli veruke, että virolaiset ovat vielä liian kehittymättömiä siihen. Tätä väitettä on toistettu vielä tälläkin vuosisadalla aina viime aikoihin asti.

Viron sanomalehdistö on Jakobsonin ajoilta alkaen ankarasti vaatinut oikeudenmukaisempaa järjestelyä, mutta vaatijat leimattiin kapinoitsijoiksi, joita ei muiden tule ottaa huomioon kuin poliisin ja santarmien. Jakobson »Sakalallaan», Tönnisson »Postimeehellään», Päts »Teatajallaan» ja kaikki muutkin parannusten vaatijat ovat olleet aatelisherrojen kirouksen ja vajnon alaisia.

Ja kuitenkin ovat näiden toimihenkilöiden vaatimukset olleet hyvin kohtuullisia. V. 1905 vallankumouksen aikana Tarton yliopiston juhlasalissa pidetyssä kongressissa, jossa äärimmäisten sosialistien valtavalla enemmistöllä laadittiin kaikkein pisimmälle menevät vaatimukset ja lopulliseksi päämääräksi julistettiin maan ja kaiken tuotannon sosialisointi, ei ensi aluksi vaadittu muuta kuin arentiolojen järjestämistä lainsäädännöllistä tietä, maanvuokran ylimmän rajan määräämistä, talonpoikaistalojen vapaaksiostoa määrätystä hinnasta, yleisten velvollisuuksien tasanjakoa moision- ja talonpoikaismaalle sekä muita samanlaisia itsestään ymmärrettäviä asioita. Mutta aatelisherrat eivät tahtoneet suostua mihinkään parannuksiin ja kokouksen johtaja, asianajaja Jaan Temant, annettiin poissaolevana tuomita kenttäoikeudessa kuolemaan, mutta pääsi Suomeen ja istuu nykyään Viron perustavassa kokouksessa oikeistossa, maaliitossa, jossa hän on ankarasti arvostellut nykyistä agraarilakia, se kun menee pitemmälle 1905 v:n äärimmäisiäkin vaatimuksia.

Venäjän valtakunnanduudessa ehdottivat Viron talonpoikaisedustajat arentitilojen myymistä, quote-maan palauttamista talonpojille ostotietä, liian suurien moisioiden pienentämistä perustamalla pientiloja, sekä muita kohtuullisia uudistuksia. Täten olisi suurin maanalkä tullut tyydytetyksi ja olisi hankittu lisää pientiloja, jotka olisivat ehkäisseet äärimmäisten virtausten kasvamista ja vahvistaneet maltillista ainesta.

Valtakunnanduuma piti ehdotusta tarpeen vaatimana ja päätti ottaa sen käsiteltäväksi, hallituskin oli asian puolella, mutta Tallinnan ja Riian ritaristojen päämiehet, paroonit Dellingshausen ja Pilar von Pilchau, osasivat ajaa asian niin, että ehdotus hautaantui kanslioihin eikä enää tullut esille.

Kuinka itsepintaisesti ritaristot vastustivat uudistuksia, osoittaa myös Liivinmaan maanteiden asia. Talonpojille aiheutti niiden kunnossapito vuodessa noin 3 miljoonan ruplan menon, josta maiden suuruuden mukaan lähes 2/3 olisi pitänyt tulla moisiodien osalle. Noin neljänneksivuosisataa sitten rupesi hallitus talonpoikien valituksien johdosta vaatimaan, että tientekorasitukset on jaettava tasan talonpoikais- ja moisionmaalle. Ritaristo myönsi vaatimuksen oikeutetuksi ja lupasi sitä noudattaa, mutta kaikenlaisilla verukkeilla, kuten maan uudelleen arvioimisella, lykättiin asia, niin että tämä rasitus pysyi yksinomaan talonpoikien niskoilla aina viime aikoihin asti.

Vleensä oli kaikin puolin käynyt ilmi, että ritaristot eivät tahtoneet suostua kaikkein kohtuullisimpiinkaan uudistuksiin talonpoikien ja tilattoman väestön hyödyksi, vaan käyttivät kaikkia keinoja uudistusten estämiseksi.

Saksalaisten siirtolaisten maahantuontisuunnitelmat.

Jo aikaisemmin oli balttilainen aateli koettanut siirtää saksalaisia siirtolaisia maahan, mutta viime vuosisadan keskipaikoilla ja tämän vuosisadan alussa tehdyt yritykset tuottivat kovin huonoja tuloksia ja osoittivat, että nämä siirtolaiset eivät täkäläisissä oloissa kykene kilpailemaan maan väestön kanssa. Kun v. 1918 saksalainen sotaväki otti Itämerenmaat haltuunsa, ryhtyivät ritaristot heti toteuttamaan suurenmoista siirtolaispolitiikkaansa: suunniteltiin ainakin 2 ½ miljoonan siirtolaisen tuomista Viroon ja Lätinmaalle, niin että saksalaisia olisi enemmän kuin maan varsinaista väestöä. Jotta siirtolaiset kykenisivät pitämään puolensa virolaisten ja lättiläisten rinnalla, aiottiin luovuttaa maa heille erittäin helpoilla ehdoilla sekä hankkia heille runsas valtioapu. Maata olisi jaettu siirtolaisille ennen kaikkea suurtiloista, mutta paikalliselle tilattomalle väestölle, jota oli puolta vähemmän, ei liennyt mitään. Virolaisten ja lättiläisten ostama talonpoikaismaakin määrättiin siirtolaisille ja Hindenburg antoi julistuksen, että siirtolaisuuskomitealla on 40 vuoden aikana osto-etuoikeus kaikkiin niihinkin maihin nähden, jotka yksityisesti tarjotaan myytäväksi, eikä siirtolaiskomitean tarvitse maksaa sitä hintaa, jonka toinen ostaja tarjoo, vaan se voi määrätä korvauksen niin alhaiseksi kuin haluaa.

Lätinmaalla ryhdyttiinkin jo tätä kaikkea käytännössä toteuttamaan, mutta Virossa oli se muodollisista syistä mahdoton, koska Viro Brest-Litovskin rauhansopimuksen mukaan ei vielä kuulunut Saksan ylivallan alle. Jotta päästäisiin Saksan yhteyteen, järjestettiin suurenmoinen kansantahdon väärennys: kansalta kiellettiin kaikenlainen vapaa mielen-

ilmaus, kunnallinen itsehallinto lakkautettiin, sanomalehdet niinkään, aatelisherrat keräsivät oman mielensä mukaan henkilöitä, ottivat tähän joukkoon muutamia entisiä kunnanesimiehiä, nimittivät tämän joukon *m a a n e u v o s t o k s i* ja päättivät pyytää Baltian liittämistä Saksan valtakuntaan erityisenä herttuakuntana. Viron talonpoikien keskuudesta kutsutut neuvoston jäsenet, entiset kunnanesimiehet, panivat tätä päätöstä vastaan ankaran vastalauseen, jättivät tämän kirjallisesti puheenjohtajalle ja vaativat sen liittämistä pöytäkirjaan, mutta tämä jätettiin huomioon ottamatta ja ilmoitettiin, että päätös on tehty yksimielisesti. Baltian herttuaksi kutsuttiin, kun Hohenzollernit olivat hylänneet tarjouksen, Mecklenburgin herttua Adolf Friedrich, jonka piti hallita maata diktaattorin vallalla, piiritystilan avulla, kunnes maa olisi tullut täydellisesti saksalaistutetuksi (*eingedeutscht*).

Jokainen voi ymmärtää, mitä Viron tilaton väestö tätä kaikkea kuullessaan tunsii. Polvesta polveen oli se elänyt toivossa, että se tahi sen jälkeläiset kerran saisivat palasen isänsä maata omakseen, jolta aatelisherra ei enää voisi heitä karkoittaa, mutta nyt otettiin heiltä viimeinenkin toivo. Kuolemantuomio oli julistettu koko Viron kansalle, sillä kuten jo mainittu, olivat talonpoikienkin hallussa olevat maat määrättyt siirtolaisille. Virolaiset sivistyneet olivat kavaltaajina joko teljettyt vankeuteen tahi määrättyt maasta karkoitettaviksi sillä verukkeella, että he ovat muka englantilaisten ostamia.

Sota bolshevikkeja vastaan.

Kun Saksassa oli tapahtunut vallankumous, poistuivat saksalaiset sotajoukot Virosta ja jättivät tien auki venäläisille bolshevikkeille. Viron oli ryhdyttävä taisteluun, vaikkei ollut vielä sotaväkeä eikä sotatarpeita, sillä saksalaiset olivat hajottaneet virolaiset rykmentit ja ottaneet pois tahi hävittäneet heidän sotavarustuksensa. (Tallinnassa esim. hävitettiin noin 40,000 kivääriä.) Viron armeija oli vielä luotava. Sotainnon aikaansaamiseksi oli sotilaille osoitettava tarkoituserä, jonka puolesta kannatti taistella. Saksalaisen herttuakunnan puolesta, jossa virolaisilta oli riistetty kaikki valtiolliset oikeudet, jossa he olivat määrättyt pariasluokaksi, ei virolainen voinut taistella. Hyvin helppoa oli silloin bolshevikien tehdä kiihoitustyötään virolaisten sotamiesten keskuudessa, lausuen: »Minkä puolesta te taistelette? Isänmaata ei teillä ole, sillä sen ovat saksalaiset teiltä anastaneet. Me tahdomme palauttaa sen teille, mutta te taistelette meitä vastaan, taistelette sen puolesta, että aatelisherrat voisivat edelleen pitää hallussaan maitanne ja pakottaa teidät yhä edelleen orjikkeen.»

Kun suurin osa virolaisista sotilaista oli maattomia ihmisiä, joiden hartaimpana toivona on aina ollut saada kotimaassaan maata viljeltäväkseen, ei tällainen kiihoitus voinut jäädä vaikutuksetta. Viron hallitus voi taistella tätä vastaan tehokkaasti vain antamalla sotilaille vakuutuksen, että heidän oikeudet toiveensa toteutuvat ja että he eivät vapauta kotimaansa pintaa verellään saksalaisille aatelisherroille eikä vieraille siirtolaisille, vaan tulevat itse olemaan siellä isäntinä. Tämän vakuutuksen antoi heille hallitus, tähän luottaen he menivät taisteluun ja tämä antoi heille intoa vastustamaan bolshevikien aseellisia hyökkäyksiä sekä kiihoitustyötä ja vapauttamaan loistavilla urotoilla kotimaansa.

Perustavan kokouksen vaalit.

Että soturien oli saatava osansa siitä maasta, jonka he verellään, henkensä alttiiksi panemalla olivat pelastaneet bolsheveikeilta, on itsestään ymmärrettävä asia. Ei voinut tulla kysymykseenkään, että he sodan jälkeen olisivat pysyneet entisinä halveksittuina lapsipuolina isiensä maassa, jossa vieraat olisivat olleet herroina ja käskijöinä taloudellisissa ja valtiollisissa asioissa. Mutta maan antaminen kansan käsiin saattoi tapahtua monenlaisia teitä. Mikä niistä oli valittava, se jäi perustavan kokouksen ratkaistavaksi, jonka vaalit toimitettiin huhtikuun alussa, kun maa rupesi jo olemaan puhdistettu vihollisista. Katkeruutta, jota ritariston valtauskauden aikuinen toiminta oli koonnut kansan henkeen, oli lisännyt lukuisien saksalaisten aatelisherrojen toiminta vapaustaistelun aikana: Lontoossa, Pariisissa, Berliinissä, Kööpenhaminassa, Tukholmassa, Helsingissä y. m. asuskeli heidän asiamiehiään, jotka juonittelivat Viron itsenäisyyttä vastaan ja levittivät suusanallisesti sekä kirjallisesti Viroa halventavia tietoja. Mainittakoon tästä yksi esimerkki: he laativat »asiantuntevalta taholta» saadun kertomuksen ja lähettivät sen painettuna sanomalehdille, että Viron on puhdistanut bolsheveikeista baltilais-saksalainen pataljoona suomalaisten ja venäläisten avulla, mutta virolaiset itse eivät ole panneet tikkua ristiin maansa pelastamiseksi. Tällaista rohkenivat nämä arvon herrat täytenä totuutena panna paperille!

Perustavan kokouksen vaalitaistelussa oli tärkeimpänä maakysymys. Ettei maa Virossa voinut enää jäädä niiden haltuun, jotka aikoivat tuoda Viroon miljoonia vieraita asukkaita ja niiden avulla syrjäyttää maan varsinaisen väestön, siitä olivat kaikki virolaiset puolueet yksimielisiä, oikeistolaisesta maaliitosta alkaen. Erimielisyyttä oli vain tämän ohjelman toteuttamistavassa. Porvarilliset puolueet tahtoivat jakaa suurtilat

vähitellen ja maksaa pakkoluovutetusta maasta korvaustakin, mutta sosialistiset puolueet tahtoivat lakkauttaa heti kaikki suurtilat eivätkä maksaa mitään korvausta, koska maa oli otettu kansalta ilman korvausta. Vaalien tuloksena oli, että kolme sosialistista puoluetta sai perustavaan kokoukseen 78 edustajaa, viisi porvarillista puoluetta ainoastaan 42.

Täten oli maakysymyksen ratkaisutapa jo edeltäpäin määrätty. Lisäksi olkoon huomautettu, että balttilaiset aatelisherrat vielä siihenkin aikaan, kun maakysymys oli perustavassa kokouksessa käsitteilynalaisena, vihaisesti taistelivat Viron tasavaltaa vastaan, heidän juonittelunsa ja panettelunsa ulkomailla jatkuivat, ja »Landeswehrin» sekä Bermondtin joukon hyökkäykseen, jolla Viron tasavaltaa tahdottiin surmata takaa-päin, ottivat paroonit lukuisasti osaa.

Uusi maalaki.

Tällaisten vaikutusten alla valmistui maalaki, joka lokak. 10 p:nä tuli perustavassa kokouksessa hyväksytyksi. Tämän lain mukaan otetaan kaikki aatelistilat maanviljelykseen kuuluvine irtaimistoiheen valjiolle. Irtaimisto, mikä ei kuulu maanviljelykseen, jää entiselle omistajalle. Otettavasta irtaimistosta maksetaan korvausta 1914 v:n hintojen mukaan; maasta maksettavasta korvauksesta julkaistaan erityinen laki. Valtiolle otettu maa jaetaan maanviljelijöille, joko yksityisesti tahi yhteistoiminnan pohjalla viljeltäväksi. Maa annetaan halukkaille ensi aluksi 6 vuodeksi vuokralle, ja jos vuokralainen on tämän ajan kuluessa sitä hyvin hoitanut, voi hän saada sen perintötalaksi. Maanvuokra määrätään rukiin hinnan mukaan. Talonpoikaistilat, jotka täten jaetaan, ovat suuruudeltaan sellaisia, että yksi perhe voi ne viljellä ja saada niistä elatuksensa, 15—25 hehtaaria.

Viime vuoden loppuun asti olivat maanmittarit saaneet mitatuksi 3530 tilaa, yhteensä 76,169 hehtaaria. Maanjako toivotaan saatavan suoritetuksi kuuden vuoden kuluessa. Että maa annetaan yksityisille maanviljelijöille yksityistä taloudenhoitoa varten, osoittaa, kuinka vääriä ovat balttilais-saksalaisten väitteet, että Viron maareformi on muka puolikommunistista.

Täytyy sanoa, ettei Virossa olla täysin yksimielisiä tämän uuden agraarilain suhteen. Porvarilliset puolueet eivät tahtoneet lakkauttaa kaikkia suurtiloja yhdellä kertaa peläten, että jyrkkä muutos aiheuttaa joksikin ajaksi sadon vähenemisen, koska on mahdotonta saada kaikkia pientiloja yhdellä kertaa sillä tavalla jaetuksi viljelijöille, ettei syntyisi mitään keskeytystä.

Että suuri enemmistö kuitenkin kannatti radikaalista ja jyrkkää muutosta, johtui balttilaisten aatelisherrojen toiminnasta saksalaisen

valtauskauden ja vapaussodan aikana sekä koko heidän 700 vuoden kuluessa noudattamastaan maapolitiikasta, joka ei koskaan ole välittänyt kansan elinehdoista, vaan on hylännyt kohtuullisimmatkin vaatimukset. Oikeistolaisten toivoman vähitellen tapahtuvan muutoksen hylkäsivät vasemmistolaiset sillä oikeutetulla väitteellä, että aatelisherrat voivat pitemmän ajan kuluessa keksiä keinoja koko uudistuksen ehkäisemiseksi, kuten he aina ovat osanneet tehdä.

Korvauskysymyksessäkin ollaan eri mieltä. Maanhaluisilla ei ole mitään sitä vastaan, että valtiolle maksetaan, mutta he eivät voi suostua siihen, että aatelisherroille olisi maksettava. Sillä nämä maat on anastettu kansalta ilman mitään korvausta, jopa vastoin lakeja ja asetuksia, jota paitsi myöhemmin on maan hinta monenkertaisesti otettu kansalta verojen ja vuokran muodossa. Että nykyisistä suurtilallisista useat ovat ostaneet maansa ja täten menettävät rahansa, on totta, mutta kaikkein vähimmän on Viron *kansa* syypää tällaiseen asiintilaan, ja siis vähimmän velvollinen ottamaan tämän vahingon kantaakseen. Baltilais-saksalaiset lehdet ovat verranneet Viron maaolojen järjestystä Nabotin viinamäen tarinaan. Tämä sopiikin hyvin, mutta toisin kuin saksalaiset selittävät. Nabotin lapset tahtovat saada takaisin isänsä viinamäen, joka vääryydellä heiltä ryöstettiin. Pitäisikö heidän vielä maksaa siitä korvausta, että viinämäki on näin kauan, ja lisäksi heidän työnsä kautta, tuottanut toiselle tuloja? Oikeudenmukaisuus vaatii, että heidän ei tule saada ainoastaan viinämäki takaisin, vaan myös korvausta siltä ajalta, jonka se on ollut vieraan hallussa. Suurin osa virolaisia, ennen kaikkea maattomat ihmiset, eivät voi käsittää, miten se olisi o i k e u d e n m u k a i s t a, että kansan on maksettava korvausta maasta entisille anastajille, joilta nyt on maa saatu takaisin.

Viron uusi agraarilaki ei kuitenkaan ole kostonhimon luoma, kuten saksalaiselta taholta myös on selitetty. Se ei ole läheskään niin armoton eikä syökse suurtilallisia sellaiseen kurjuuteen kuin monet aatelin säätämät lait ovat saattaneet Viron maataviljelevän väestön, vaan se koettaa ainoastaan osaksi korjata sitä, mitä ennen on rikottu.

Suomalaisten, kuten ehkä muidenkin kauempana olevain, voi olla vaikeata ymmärtää sitä radikaalisuutta, jota Viron kansa on osoittanut maakysymystään ratkaistaessa. Tämä johtuu siitä, että suomalaiset eivät ole saaneet kokea sellaista kuin virolaiset. Sillä ei missään muualla — Puolan kuninkaan Stefanin arvelun mukaan ei pakanain eikä raakalaistenkaan luona — ole kansalle tehty maakysymyksessä sellaista vääryyttä kuin virolaisille. Ainoastaan tätä historiallista taustaa vastaan on nykyistä maakysymystä katseltava. Luonnonvoimalla vaati tämä menneisyys sellaista lopputulosta, mihin on tultu.

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.